

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМАЛІЗАЦІЇ

Качан А.О., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: викладач кафедри господарсько -правових дисциплін ННІПП НАВС Беспаль О.Л.

Загальновідомо, що на сьогодні науково -технічний прогрес дістався майже усіх сфер суспільного життя. Господарські правовідносини - не є виключенням, а як наслідок і власне господарське судочинство має впроваджувати досягнення науки і техніки. Однак, регулювання правовідносин доказування - як складової господарського процесу, вже не відповідає соціальним реаліям. Особливої уваги, у розрізі даного питання, набувають аспекти використання інформації, почерпнутої з Інтернету, і листування електронною поштою. Такі факти не сприймаються господарськими судами України як докази у справі та не визначені безпосередньо у Господарському кодексі України (далі - ГКУ). Але в радянські часи саме арбітражі, правонаступниками яких стали господарські суди, були «законодавчими правової моди» у сфері надання юридичного значення комп'ютерної або, як тоді казали, машинної інформації. Наприклад, згідно з п. 2 інструктивного листа Держарбітражу СРСР від 29.06.1979 р., «... не втрачає властивості допустимості доказ, у створенні якого брала участь ЕОМ, якщо її використовували як комунікаційний канал або засіб фіксації умов угоди».

Судова практика пішла тим шляхом, що якщо електронні докази не передбачені в чинному ГПК як допустимі засоби доказування, то ніякі фактичні дані бути ними підтверджені не можуть. Інакше кажучи, електронні докази відсутні в переліку законних засобів доказування, а тому не долучаються до справи як такі. Між тим у ч. 2 ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. чітко закріплена норма, згідно з якою допустимість електронного документа як доказу не може бути спростована лише на підставі того, що він має електронну форму.

На нашу думку, в найближчі роки суттєво збільшиться потік справ, в яких як докази будуть фігурувати електронні документи, а також письмові документи, підготовлені з використанням комп'ютерної техніки або мережі Інтернет. Як правило, ними будуть і вже зараз є справи про банкрутство, захист честі й гідності, справи, пов'язані з несвочасними розрахунками за товари та послуги, охороною виняткових прав, податкові позови (де віднедавна практикується подача декларацій в електронному вигляді) і багато інших категорій спорів. Тому господарські суди повинні бути ютові до того, щоб сприйняти відповідні матеріали як докази, оцінити їх за своїм вільним розсудом, винести на основі їх аналізу правосудні рішення і, як наслідок, захистити порушені права, навіть якщо підстави виникнення останніх були оформлені настільки екзотично для вітчизняної судової системи.

Як висновок, зазначимо, що правозастосовча практика, не чекаючи реакції законодавця, виробила низку схем, які з перемінним успіхом використовуються при спробах якимось чином формалізувати використання електронних документів в господарському судочинстві, а саме: найбільш надійним способом легалізації електронного листування вважається його нотаріальне засвідчення; фактичне прирівнювання електронних документів до письмових, найменш конфліктним способом ідентифікації електронних документів є, безумовно, використання сторонами електронного цифрового підпису при укладанні угод; нарешті, останнім способом легалізації електронних документів є вказівка на можливість їх використання в самому тексті угоди.